

Motion till riksdagen 2022/23:2041

av **Morgan Johansson m.fl. (S)**

Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst globalt och vara en aktiv internationell kraft och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hålla fast vid den feministiska utrikespolitiken, jämställdhet och arbetet för alla kvinnors och flickors rättigheter inklusive SRHR och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stå upp för det multilaterala systemet och att Sverige ska fortsätta att vara en ansvarsfull och engagerad medlem av dessa organisationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Rysslands anfallskrig är oprovocerat, olagligt och oförsvarligt och att vårt militära, ekonomiska och humanitära stöd till Ukraina ska fortsätta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i samband med Natoanslutningen ska deklarera att vi inte ska ha några kärnvapen eller permanenta baser på svenskt territorium, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vårt mål är en värld utan kärnvapen och att Sverige ska fortsätta arbetet med att åstadkomma konkreta steg för kärnvapennedrustning inom ramen för icke-spridningsfördraget (NPT), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Politikens inriktning

Sverige i världen – från en aktiv och internationell aktör till en passiv och provinsial

Sverige ska vara en stark röst globalt. Vi ser därför med stor oro på hur den nya regeringen nu väljer att ta flera steg tillbaka och dra sig undan från den globala scenen. Det är regeringens ensidiga fokus på närområdet och Europa ett tydligt tecken på. Svensk utrikespolitik blir nu passiv och provinsial, istället för aktiv och internationell.

Sverige har under decennier byggt upp ett mycket gott anseende när det gäller fredsarbete, demokrati, mänskliga rättigheter, nedrustning, fattigdomsbekämpning, klimatomställning och jämställdhet. Detta anseende kommer nu att skadas.

Sverige ska ha en aktiv Europapolitik och EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. Men världen är större än Europa. Det som händer i Latinamerika, Mellanöstern, Afrika och Asien påverkar också vårt land. Krig, fattigdom, droghandel, människohandel, illegal vapenhandel, miljöförstöring och utsläpp som driver på den globala uppvärmningen påverkar oss alla, var vi än bor. Därför är den snäva utrikespolitik som regeringen signalerat djupt bekymmersam.

Sveket mot kvinnor och flickor

Det är också djupt olyckligt att den nya regeringen väljer att avveckla den feministiska utrikespolitiken. Vi socialdemokrater anser tvärtom att fokus på kvinnors och flickors rättigheter, representation och resurser är viktigare än någonsin.

I en tid när högern globalt ifrågasätter kvinnors och flickors rättigheter, t ex när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), så är det viktigare än någonsin att Sverige står upp för jämställdhet, lika rättigheter, lika representation och lika resurser för kvinnor och män.

Att ge kvinnor och flickor makt över sina egna liv och främja deras medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är det bästa sättet att bekämpa fattigdom och nå ekonomisk tillväxt och mänsklig utveckling. Istället väljer den svenska regeringen nu att svika kvinnor och flickor.

Multilateralism

Genom medlemskap i internationella organisationer möjliggörs genomslag för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik. Sverige ska fortsätta att vara en ansvarsfull och engagerad medlem av dessa organisationer med arbetet inriktat på bred internationell samverkan och samarbete.

Ett välfungerande internationellt samarbete är grunden för en regelbaserad världsordning byggd på folkrätten. Multilateralism är nödvändigt för att trygga fred, säkerhet och hållbar utveckling för alla. Men detta fundament utmanas när universella regler och värden, däribland folkrätten, mänskliga rättigheter och humanitär rätt, blir ifrågasatta eller utnyttjas.

När något land bryter mot dessa värden måste världssamfundet agera för att upprätthålla dem. Tilltron till det multilateral systemet minskar och det internationella

samarbetet försvåras när länder kliver av globala samarbeten och vill introducera egna, unilaterala, lösningar.

Multilateralismen behöver utvecklas för att kunna möta nya globala utmaningar och omständigheter. Den regelbaserade världsordningen, det multilaterala systemet, universella värden samt internationella regler, normer och överenskommelser måste försvaras.

FN

Ett starkt engagemang för FN är en hörnsten i socialdemokratisk utrikes- och säkerhetspolitik och ska fortsätta vara en central arena för Sveriges arbete med de globala utmaningarna.

FN spelar en viktig roll för fred och säkerhet, folkrätten, mänskliga rättigheter och utveckling. Vi vill aktivt medverka till att FN står bättre rustat att hantera morgondagens globala utmaningar. Det är avgörande att FN är en enande och mobiliserande kraft i genomförandet av Parisavtalet och Agenda 2030.

EU

EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. I en osäker tid står medlemsländerna starkare tillsammans. Vi ska fortsätta att bygga ett allt närmare samarbete inom EU, liksom med våra nordiska och baltiska grannar. EU ska fortsätta utveckla relationerna till, och de ömsesidiga samarbetena med, Europas grannländer.

EU måste vara en kraftfull global röst för fred, frihet och demokrati; det är genom en stark svensk röst i EU som vi stärker Sveriges inflytande internationellt. EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik ska stärkas i syfte att försvara EU:s intressen och värden globalt. Att stärka den samlade europeiska försvarsförmågan samt EU:s handlingsförmåga som säkerhetspolitisk aktör och förmåga att ta ansvar för unionens och närområdets säkerhet är avgörande. Vi står upp för EU:s solidaritetsklausul.

OSSE

Vi har flera säkerhetspolitiska verktyg för att hantera krisen för säkerheten i Europa. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) är ett av dessa verktyg. Sverige ska fortsätta arbetet för att stärka OSSE:s roll som plattform för dialog, konfliktlösning och ansvarsutkrävande. Vi stödjer OSSE:s breda säkerhetsbegrepp som länkar samman säkerhet med mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Rysslands anfall på Ukraina

Den 24 februari inledde Ryssland ett oprovocerat, olagligt och oförsvarligt krig mot sin granne, det demokratiska Ukraina. Rysslands aggression är ett flagrant brott mot folkrätten och bryter totalt mot den europeiska säkerhetsordningen.

Den ryska regimens brutala grymheter har inte undgått någon. Civila som mördas, hela städer som bombas sönder, missiler riktade mot barn på flykt, massgravar, tortyr och sexuella övergrepp.

Dessa krigsförbrytelser får inte gå ostraffade. Sverige ska fortsätta att stödja de insatser som nu görs bl.a. av EU för att samla in bevis och bygga åtal mot de ryska förövarna och beslutsfattarna, för att i en framtid kunna ställa dem till ansvar för sina förbrytelser. Sanktionerna mot Ryssland och ryska beslutsfattare och oligarker bör bestå.

Rysslands krig innebär en ny och farligare verklighet för Europa och Sverige. Det här är den största utmaningen mot den europeiska säkerhetsordningen under hela efterkrigstiden.

Det finns ett före och ett efter den 24 februari 2022. Vi befinner oss i ett helt nytt säkerhetspolitiskt läge, vilket i grunden påverkat Sveriges agerande. Den socialdemokratiska regeringen drog slutsatsen att Ukrainas frihet och självständighet i förlängningen också handlar om vår frihet och självständighet. Därför genomfördes ett omfattande stöd till Ukraina, både militärt, ekonomiskt och humanitärt. Det stödet måste fortsätta.

Nato

Rysslands anfall på Ukraina ledde också till att vi socialdemokrater kom att ompröva den svenska alliansfriheten. I det nya säkerhetspolitiska läget drog vi slutsatsen att Sveriges säkerhet bäst tryggas inom ramen för medlemskap i Nato. Samma slutsats drog Finland.

Därför ansökte Sverige tillsammans med Finland i maj 2022 om Natomedlemskap.

Vi gör bedömningen att ett svenskt och ett finskt medlemskap också stärker Nato. När Sverige och Finland godkänns som Natomedlemmar kommer alla EU-länder och nordiska länder runt Östersjön vara bundna av samma ömsesidiga och trovärdiga försvarsgaranti. Våra länders samlade försvarsförmåga kommer att öka.

Den breda parlamentariska enigheten för ett Natomedlemskap är en styrka för vårt land. Vi socialdemokrater kommer att samarbeta med regeringen för att säkerställa att medlemskapet blir av och att det vi tidigare lovat fullföljs.

Det innebär också att vi socialdemokrater står fast vid att Sverige i samband med Natoanslutningen ska deklarera att vi, i likhet med Danmark och Norge, inte ska ha kärnvapen och permanenta baser på svenskt territorium. Vi kan inte se hur kärnvapen på svensk mark skulle öka säkerheten i vår del av världen. Det är snarare tvärtom. Världen behöver färre kärnvapen, inte fler. Vi utgår ifrån att regeringen håller fast vid det som den tidigare socialdemokratiska regeringen, med stöd av riksdagen, sa vid ansökan om medlemskap. Regeringen bör klargöra att man fortfarande står upp för att kärnvapen eller permanenta baser inte ska placeras på svenskt territorium.

Fredsfrämjande

Diplomati och dialog är våra främsta verktyg för en fredlig utveckling. För oss är det centralt att värna ett välfungerande internationellt samarbete mellan länder för att säkerställa gemensam säkerhet och uppnå vår strävan efter fred och frihet.

Sverige ska fortsätta att bidra till internationell civil och militär krishantering och fredsfrämjande insatser. Vi ska vara en tydlig förespråkare för mänskliga rättigheter, demokratisk utveckling, rättsstatens principer och jämställdhet och bidra till att dessa kärnvärden beaktas i det internationella fredsfrämjande arbetet.

Sveriges arbete för en fredligare och säkrare värld ska bedrivas inom och i nära samarbete med organisationer som FN, EU, OSSE och, på vägen till fullständigt medlemskap, inom ramen för partnerskapet med Nato.

Nedrustning

Vårt mål är en värld utan kärnvapen. Nedrustning och icke-spridning av kärnvapen är en central utrikes- och säkerhetspolitisk prioritering. Normen mot användning och innehav av kärnvapen måste förstärkas.

Icke-spridningsfördraget (NPT) har varit framgångsrikt för att förhindra spridning av kärnvapen, minska kärnvapenarsenalerna och underlätta fredlig användning av kärnenergi.

Men trots de många framsteg som gjorts tidigare går utvecklingen idag åt fel håll. Bristen på tillit mellan länder är ett akut problem. Behovet av åtgärder som minskar riskerna för kärnvapen användning och som bidrar till ett bättre samarbetsklimat är enormt. Sverige ska värna det internationella atomenergiorganet IAEA:s uppdrag att förhindra spridning av kärnvapen, liksom dess roll för strålsäkerhet och nukleärt säkerhetsskydd.

För oss socialdemokrater är det självklart att Sverige fortsatt ska ta ansvar för att försöka överbrygga skillnader mellan länder med och utan kärnvapen och driva på för konkreta åtaganden och framsteg.

Stockholmsinitiativet, som inleddes under vår regeringstid och som under svensk-tyskt ledarskap samlar en grupp länder, har lagt konkreta förslag vad gäller nedrustning och icke-spridning. Flera av Stockholmsinitiativets förslag fanns återgivna i det slutdokument från NPT:s översynskonferens i augusti som skulle antas.

Ryssland valde dessvärre att återigen agera oansvarigt genom att blockera konsensus och förhindra ett antagande.

Vi socialdemokrater kommer emellertid att fortsätta att verka konstruktivt och brobyggande för att åstadkomma konkreta steg för kärnvapennedrustning inom ramen för icke-spridningsfördraget (NPT).

Nordiskt samarbete

Vi prioriterar det nordiska samarbetet och vill att det ska stärkas ytterligare. Nordiska ministerrådet ska vara en mobiliserande kraft för fördjupat samarbete där det bidrar till mest nytta och mervärde.

Den nordiska regionen är en av de mest integrerade i världen, med gränsområden där många människor bor i ett land och arbetar i ett annat. Men det nordiska samarbetet kan inte tas för givet. Det måste ständigt underhållas, utvecklas och anpassas.

Östersjöregionen

Vi vill att arbetet inom EU:s Östersjöstrategi med att länka samman regionen, rädda havsmiljön och öka välbefindandet utvecklas för att gemensamt hantera utmaningar och arbeta tillsammans. Demokratiska och välmående grannländer är en förutsättning för fortsatt säkerhet i vårt närområde.

Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Tabell 1 Socialdemokraternas förslag till anslag för 2022 för utgiftsområde 5 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Avgifter till internationella organisationer	1 333 554	±0
1:2 Freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet	183 294	±0
1:3 Nordiskt samarbete	13 595	±0
1:4 Ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands samt diverse kostnader för rättsväsendet	4 826	±0
1:5 Inspektionen för strategiska produkter	114 404	±0
1:6 Forskning, utredningar och andra insatser rörande säkerhetspolitik, nedrustning och icke-spridning	79 358	±0
1:7 Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)	28 402	±0
1:8 Bidrag till Utrikespolitiska institutet (UI)	19 175	±0
1:9 Svenska institutet	132 371	±0
1:10 Information om Sverige i utlandet	15 475	±0
1:11 Samarbete inom Östersjöregionen	170 215	±0
Summa	2 094 669	±0

Socialdemokraternas överväganden

Socialdemokraterna har inga förslag till förändringar vad gäller anslagsnivåer. Däremot har vi starka uppfattningar om hur dessa medel bör användas.

Morgan Johansson (S)

Alexandra Völker (S)

Olle Thorell (S)

Linnéa Wickman (S)

Tomas Eneroth (S)

Johan Büser (S)

Azra Muranovic (S)